

Ville Ketomäki

RAUTA LIIKKEELLE – KONEYHTEISTYÖN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Akuuttia tietoa maatilayritysten kannattavuudesta lannoite-
ja energiansäästötoimissa -hanke

Akuutti Agrotekno

Tietokortti

02.02.2024

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Miksi tehdä koneysteistyötä?

Maataloudessa yrityskoon kasvun myötä tuotannossa käytettävät tuotantopanokset ja riskit kasvavat. Kuitenkaan yrittäjän ja yrittäjäperheen käytettävissä oleva aika ei lisäännä. Yrittäjän tulee huolehtia omasta jaksamisesta, koska yrittäjä on yritystoiminnan tärkein voimavara.

Koneysteistyön aloittamisella tai lisäämiselle voidaan vastata resurssipulaan, joka rajoittaa yritystoiminnan kehittämistä. Resurssipula voi ilmentyä monessa eri muodossa: työvoiman, ajan ja taloudellisen liikkumavaran vähäisyytenä. Samalla kun koneysteistyön tekemisen toivotaan ratkaisevan edellisiä resurssihaasteita, niin sillä voidaan tehostaa etenkin sesonkikoneiden käyttöä. Maatalousalan luonteen mukaisesti erityisesti kasvintuotantoon käytettävät koneet voivat olla vähäisellä käytöllä työkapasiteettiinsa nähden. Tämä johtuu lyhyestä ja intensiivisestä kasvukaudesta.

Parhaimmillaan koneysteistyöllä saavutetaan kustannussäästöjä alempina tuotantokustannuksina yksikköä kohti sekä parannetaan omaa jaksamista. Konekustannuksia laskettaessa on hyvä huomioida kustannusrakenteeseen sisältyvän kaksi erilaista kustannuserää: muuttuvan ja kiinteän kustannuksen. Muuttuva kustannus

on käytännössä käytöstä muodostuva kustannuserä, kun kiinteä on omistukseen liittyvä kustannus. Omistuksen kulut juoksevat koko ajan, vaikka konetta ei käytettäisikään.

Koneysteistyön avulla voidaan hankkia ajanmukaisempia ja työkapasiteetiltaan suurempia koneita. Näin voidaan saada kohtuullisella taloudellisella panoksella käyttöön uusinta teknologiaa, joka auttaa hyödyntämään lyhyitä aikaikkunoita eli hallitsemaan ajallisuuskustannusta. Kasvinviljelytyöt voidaan tehdä optimaalisena aikana sekä optimi laatusena. Useammalla käyttäjälle jakautuva konekustannus mahdollistaa peruskoneita varustellumpien konemallien hankinnan ja käytön. Lisäksi koneysteistyöhön osallistuvat henkilöt voivat erikoistua tiettyihin tuotantovaiheisiin ja koneisiin, jolloin ammattitaito kehittyy korkeaksi. Tämä saattaa näkyä tehokkaana työnä, hyvänä työnlaatuna sekä alempina häiriöhetkinä. Varsinkin käyttäjästä johtuvat häiriöt voivat olla alempia, kun kyseistä konetta käyttää ja kuljettaa kokeneempi kuljettaja.

Koneysteistyö osaltaan tukee sosiaalisia verkostoja sekä auttaa yrittäjän jaksamisessa ajan riennoissa.

Miten aloittaa koneyhteistyö?

Maatalousyritysten toiminnan laatu ja laajuus vaihtelevat yritystoiminnan kehitysvaiheen sekä strategian mukaan. Erilaisuus voi olla yhtä aikaan haaste ja mahdollisuus. Kun pohditaan yhteistyön ja verkostoitumisen aloittamista tai lisäämistä, tulee hahmottaa maatalousyrityksen ydintoiminta. Ydintoiminta on tulonlähde, joka ei saa vaarantua tai heikentyä yhteistyön myötä. Esimerkiksi kasvinviljelytiloilla sadon määrä ja laatu ratkaisevat saatavan tulon.

Yrittäjän tulee myös pohtia omalta osaltaan valmiutta ja kykyään tehdä yhteistyötä. Yhteistyö vaatii osallistujilta paljon, mutta myös antaa paljon. Yhteistyötä tehdään sekä siihen sitoudutaan, kunhan se on kaikille osapuolille kannattavaa toimintaa.

Erilaiset yhteistyön muodot ja tasot mahdollistavat koneyhteistyölle monenlaisia ratkaisuja. Esimerkiksi naapuriavun muodossa annettava työnvaihto ei edellytä syvällistä suunnittelua ja sitoutumista. Muita muotoja voi olla tilayhteistyö, koneasema, konerengas sekä työn ulkoistaminen urakoitsijalle. Syvintä ja strategisinta yhteistyö on yhteisyrityksessä.

Yhteistyön käynnistämisen käsikirjassa (Laitila, Ryhänen, Rajakorpi, Närvä & Sipiläinen 2014) on kuvattu suunnittelun prosessi, jota kannattaa soveltuvin osin hyödyntää yhteistyön suunnittelussa. Käytännössä tarvitaan aloitteentekijä tai -tekijät, jotka laativat kuvauksen tavoitellusta yhteistä sekä pohtivat yhteistyölle asetettavat pääehdot. Tärkeintä on tuoda ilmi tavoite, osallistujien roolit, karkea aikatauluus sekä kuvata hyödyt ja haasteet. Ehdotus tulee olla sellainen, että yhteistyöhön kutsuttavat pystyvät sovittamaan tavoitteita ja ehtoja omaan liiketoimintaansa. Tavoitteen ja saavutettavan lopputuloksen selkeä kuvaus mahdollistaa pohdinnan toteutettavista toimenpiteistä.

Alustavien tunnusteluiden ja keskusteluiden jälkeen kutsutut kykenevät tekemään päätöksen mukaan lähdöstä tai poisjäämistä. Alustavien keskusteluiden aikana suunnitelma hahmotellaan tarpeeksi yksityiskohtaiseksi, jotta jokainen pystyy saavutettavan hyödyn hahmottamaan. Käsiteltävät asiat voivat olla esim. yhteistyön organisointia, tehtäviä investointeja, rahoitusta, tuotantokustannusten alentamista jne. Kannattaa siis pohtia, mitä halutaan saavuttaa. Millä toimenpiteillä tavoitteisiin pyritään? Miten tuloksia mitataan? Mittareiden valinnassa kannattaa olla tarkkana, että mittarit kertovat oikeasti tavoiteltavan asian toteutumista. Tulospittareina

voidaan käyttää esim. tuottavuutta, kannattavuutta tai työmäärää yksikköä kohti.

Yhteistyöhön lähtevien kanssa suunnitelmat hiotaan loppuun sekä solmitaan kirjallinen sopimus yhteistyöstä. Mitä suurempi riippuvaisuus yhteistyön tekemistä ja onnistumisesta syntyy, sitä tärkeämpää on laatia kirjallinen sopimus purkuehtoineen. Sopimuksessa on myös kuvattava toimitatavat kiistatilanteissa. Tämä suojaa kaikkia osapuolia.

Aikaa myöten voi tulla eteen sopimuksen tarkistaminen. Tällöin voidaan yhdessä keskustellen ja sopien muuttaa sopimuksen sisältöä vastaamaan sen hetkistä tarvetta. Mittareiden avulla toiminnan seuranta on myös tehokasta ja tavoitteellista.

Suunnitelmista toteutukseen?

Koneyhteistyössä keskustellaan ainakin käytännön rooleista, työtehtävistä, vastuista sekä konekustannusten jakautumisesta. Tavoitteellisemmassa toiminnassa kannattaa laatia työtehtäville myös suoritusmittarit sekä sopia suoritustavoitteista. Yhteistyössä kannattaa olla joustava, sillä kustannukset ja hyöty eivät aina mene tasan. Yhteistyöllä saavutettavan hyödyn on kuitenkin oltava suurempi kuin yksintoimisella saavutettava.

Konekustannusten jakamiseen vaikuttaa jossain määrin koneiden tai koneen omistusmuoto (oma, yhteinen, vuokra tai leasing). Omistusmuodon vaikutus näkyy konekustannusten laskutuksessa. Erityisesti vuokra- ja leasing-koneissa kulut peritään sovitulla maksurytmillä, jolloin koneesta voi tulla kuluja ennen töiden aloitusta omilla pelloilla. Näin esimerkiksi, jos samaa konetta käytetään useamman osakkaan pelloilla. Pääsääntöisesti kustannusten jakamisessa voidaan käyttää pinta-alaa, siirrettäviä massoja, työaikaa, tasajako osakkaiden mukaan tai suhteisjakoa omistuksen tai edellisten tekijöiden mukaan. Olennaista on suhteuttaa kustannusten muodostuminen erilaisten osakkaiden ja tarpeiden välillä. Suhteisjako on mielekäs tapa jakaa kustannuksia, koska se joustaa tarvittavan työmäärän mukaan. Tällöin eri vuosina tai ajankohtina kustannukset määräytyvät tosiasiallisen käytön suhteen.

Jaettaviin kustannuksiin luetaan esim. hankintahinta tai vuokra/leasing, käyttö-, huolto- ja korjauskustannukset. Samalla sopimuksissa kannattaa määritellä ylläpitohuollon toteutus ja vastuu. Kuka on vastuussa? Missä vaiheessa käyttökaudella ylläpitohuoltoa tehdään? Maksetaanko ylläpitohuolloista korvaus, jos se on yhden henkilön vastuulla? Miten käyttövirheistä johtuvat rikkoutumat korvataan? Mitä

selkeämmin asiat käydään läpi sekä kirjaan sopimukseen, sitä vähemmän mahdollisuuksia osapuolten välisille epäselvyyksille ja riidoille.

Jossain kohtaa koneet myös vanhenevat ja kuluvat loppuun. Koneyhteistyön jatkon

kannalta on oleellista myös suunnitella ja sopia korvausinvestointien toteutuksesta ja rahoituksesta. Konekalustolle voidaan laatia mittarit, jotka mittaavat koneiden toimintavarmuutta ja korjauskustannuksia. Näin pystytään seuraamaan konekaluston kulumista.

Lähteet:

- Karttunen, J. (2019). Koneyhteistyöllä säästetään tuotantokustannuksia. *Käytännön maamies*, 69, 24–28.
- Karttunen, J., Tuure, V-M. & Kaila, E. (1999). Maatilan töiden organisointi. Teoksessa E. Ala-Kantti, A. Enroth, J. Helander, P. Jokipii, M. Järvenpää, A-M. Kirkkari, S. Pentti, P. Savela, A. Tamminen, A. Taskinen, H. Teräväinen, J. Tuki, A. Turkki & U. Uski. *Yhteistyöllä tuloksiin* (s. 45-52). (Tieto tuottamaan-sarjan julkaisu 85. Maaseutukeskusten Liitto.
- Ketola, J. (2011). Säilörehukorjuun tehostaminen: yhteistoiminnan vaikutus esikuivatun säilörehun korjuuseen.
- Kirkkari, A-M., Kallioniemi, M. & Martikainen, J. (1998). *Maatilojen välisen tuotannollisen yhteistyön kehittäminen ja analyysi*. (Työtehoseuran monisteita 2/1998). Työtehoseura.
- Laitila, E., Ryhänen, M., Rajakorpi, J., Närvä, M. & Sipiläinen, T. (2014). Yhteistyön käynnistämisen käsikirja. Teoksessa: Teoksessa: Ryhänen, M. & Laitila, E. (toim.). 2014. *Yhteistyö- ja verkostosuhteet. Strateginen tarkastelu maidontuotantoon sovellettuna* (s. 116-181). (Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A 19). Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:%20978-952-5863-87-1>
- Rajakorpi, J., Ryhänen, M., Närvä, M. & Tuuri, H. (2012). Yhteistyö, resurssit ja resurssitarve. Teoksessa Ryhänen, M. & Laitila, E. (toim.). 2012. *Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla. Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä* (s. 17–56). (Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 59. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5863-34-5>
- Ryhänen, M. & Närvä, M. (toim.) (2021). *Maitotilayrityksen kokonaisvaltaisen johtamisen käsikirja (Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, Raportteja ja selvityksiä 161)*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021042611798>